НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № 52-630-00-14
Дата: 27 / 10 202 6 г.

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ
Член на Международната асоциация на съдиите (МАС)
Член на Европейската асоциация на съдиите (ЕАС)
Член на Европейски магистрати за демокрация и свободи (МЕДЕЛ)
София 1000, ул. Пиротска 7, ет.5, тел 0879686841
e:mail: office@judgesbg.org

09 17 юрид

ДО

КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

52-О НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ОТ

СЪЮЗ НА СЪДИИТЕ В БЪЛГАРИЯ

ОТНОСНО: Въпроси към кандидатите за членове на Съдийската и Прокурорската колегия на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание на основание раздел II, т. 5 от Процедурните правила за избор на членове на Висшия съдебен съвет от квотата на Народното събрание

Уважаеми народни представители,

На 22 октомври 2026 г. Съюзът на съдиите в България и Българският хелзинкски комитет организираха международна конференция „Правосъдие под наблюдение: Европейски стандарти срещу тайното следене и профилирането на магистрати“.

В конференцията участваха български и чуждестранни съдии, прокурори, учени, адвокати, правозащитници и представители на държавни институции. Представените изследвания и проведената дискусия поставиха въпроси, които надхвърлят защитата на отделни магистрати и засягат самите институционални гаранции за независимост на съдебната власт.

Бяха представени резултатите от изследване на 982 прокурорски преписки и 1178 прокурорски акта, обхващащи периода 1998–2023 г. Данните показват значителна концентрация на проверките в ограничен кръг прокурорски структури и длъжностни лица, както и случаи на многократно сезиране на различни институции, продължителни проверки и събиране на информация за магистрати, включително за техния личен и семеен живот.

Изключителна тревожност предизвикаха данните за 27 прокурорски преписки, по които проверки са възложени на ДАНС. Всички те са приключили с отказ за образуване на наказателно производство поради липса на данни за престъпление, но в хода им са събирани сведения за

имущество, банкови сметки, пътувания и други обстоятелства от личния живот на проверяваните магистрати.

Изследванията за използването на специални разузнавателни средства спрямо магистрати разкриват допълнителни основания за безпокойство относно мащабите на тайното наблюдение, обосноваността на прилагането му, съотношението между разрешените СРС-та и действителните наказателноправни резултати, както и за съхраняването, достъпа и последващото използване на събраната информация.

Представеният от доц. Ива Пушкарова анализ очерта и различни механизми, чрез които формално законосъобразни институционални действия могат да придобият характеристиките на натиск - многократно образуване на проверки, продължаването им след отпадане на първоначалния повод, паралелен контрол върху висящи производства, разширяване на кръга от проверявани лица, събиране на несъразмерна по обем лична информация и публично дискредитиране.

Тези данни **разкриват сериозни институционални уязвимости, които позволяват законово предоставени правомощия да бъдат използвани за събиране на чувствителна информация, профилиране и въздействие върху носителите на съдебната власт.**

Затова ключовият въпрос е не само да се установят отделните случаи на нарушения, но да се преразгледат гаранциите, с които държавата разполага, за да се предотвратяват, разкриват и санкционират подобни злоупотреби.

Съюзът на съдиите в България от години поставя тези проблеми пред компетентните институции, включително пред Висшия съдебен съвет.

На 1 юли 2026 г. предприехме необичайна и безпрецедентна за нашата организация стъпка, обръщайки се пряко към министър-председателя Румен Радев с искане да поеме личен ангажимент за възлагане на цялостна, независима и задълбочена междуинституционална проверка на тревожните данни за използване на СРС спрямо магистрати, включително относно съхраняването и използването на събраната информация. Тази стъпка не беше продиктувана от убеждението, че изпълнителната власт следва да контролира съдебната. Напротив, тя беше обусловена от обстоятелството, че част от институциите, които притежават съществената информация и технически осъществяват тайното наблюдение, са извън системата на съдебната власт, а кадровият й орган не разполага с пълен достъп до необходимите данни. Обърнахме се към министър-председателя, защото съществува конституционна отговорност на изпълнителната власт за функционирането на службите за сигурност и структурите, които осъществяват техническото прилагане на СРС. От последвалия отговор от страна на кабинета на министър-председателя разбрахме, че обръщението ни е изпратено на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства за извършване на проверка. Към настоящия момент тази проверка не е приключила.

Считаме обаче, че **основната институционална отговорност за отстояването на независимостта на съдебната власт принадлежи на Висшия съдебен съвет**.

Съгласно чл. 16, ал. 1 от Закона за съдебната власт, ВСС не само представлява съдебната власт, но и осигурява и отстоява нейната независимост. Единствено независимата съдебна власт

може да гарантира на правните субекти в страната достъп до независим и безпристрастен съд, свободен от всякакви външни влияния, включително институционални.

Това задължение не може да се изчерпва с декларации в подкрепа на отделни съдии, нито с реакция едва след като заплахите или неправомерното въздействие станат публично известни. Убедени сме, че ВСС е длъжник на обществото и на магистратурата, тъй като въпреки множеството апели и алармирания не доведоха до очакваната от нас активна институционална позиция, своевременно установяване на злоупотребите и разпознаване на системните рискове, взаимодействие с компетентните контролни органи и настояване за отстраняване на всички нормативни и практически предпоставки за поставяне в зависимост на магистратите.

Независимостта на съда не е професионална привилегия на съдиите. Тя е гаранция за правото на всеки гражданин делото му да бъде решено от съдия, който не се страхува, че постановеният съдебен акт може да стане повод за прокурорска проверка, тайно наблюдение, събиране на компрометираща информация или институционално преследване.

Народното събрание има пряка отговорност за този въпрос, защото чрез настоящата процедура избира единадесет членове на органа, призван да защитава независимостта на съдебната власт.

Ето защо намираме за необходимо кандидатите да заявят публично не само своето принципно отношение към институционалния натиск, но и конкретните действия, които са готови да предприемат в рамките на правомощията си. В този контекст отправяме следните **въпроси към кандидатите:**

1. За институционалната отговорност на ВСС

Считате ли, че представените публично данни за масови прокурорски проверки, тайно наблюдение и събиране на чувствителна информация за магистрати представляват достатъчно сериозно основание ВСС да предприеме активни действия за изследване на системните рискове за съдебната независимост?

Какви конкретни действия бихте предложили, ако бъдете избрани, и в какъв срок?

2. За необходимостта от цялостна независима проверка

Бихте ли подкрепили ВСС да инициира, в рамките на законовите си правомощия, цялостен междуинституционален анализ на прокурорските проверки, оперативните разработки и използването на СРС спрямо магистрати, с участието на компетентните контролни институции?

Считате ли, че подобен анализ следва да установи не само формалната законосъобразност на отделните действия, но и основанията за тяхното предприемане, продължителността, резултатите и съдбата на събраната информация?

3. За прокурорските проверки като възможен механизъм за натиск

Каква е според Вас ролята на ВСС и неговите колегии, когато прокурорски проверки се образуват по повод постановени съдебни актове, продължават след отпадане на първоначалните основания или многократно се възобновяват по идентични твърдения?

Какви институционални гаранции бихте предложили срещу превръщането на правомощията на прокуратурата да извършва предварителни проверки по реда на чл. 145 ЗСВ в средство за въздействие върху независимото упражняване на правораздавателната дейност, без да се препятства законното разследване на престъпления?

4. За тайното наблюдение и последващия контрол

Считате ли за достатъчни действащите гаранции срещу злоупотреба със СРС спрямо магистрати, включително по отношение на оперативни разработки, които не водят до наказателни производства?

Бихте ли подкрепили въвеждането на допълнителни механизми за независим последващ контрол, включително върху необходимостта и пропорционалността на наблюдението, съхраняването, достъпа и унищожаването на събраната информация?

5. За информацията като възможен инструмент за зависимост

Как оценявате риска чувствителна информация за магистрати, събрана чрез прокурорски проверки, оперативни разработки или СРС, да бъде съхранявана и използвана за цели, различни от тези, за които е била първоначално събрана?

Какви мерки бихте подкрепили за ограничаване на този риск и за гарантиране, че информацията няма да бъде използвана при кадрови решения, дисциплинарни производства, публични кампании или други форми на въздействие?

6. За достъпа на ВСС до информация и ефективността на защитата

Как следва да действа ВСС, когато разполага с данни за възможен институционален натиск, но необходимата за проверката им информация се намира в прокуратурата, службите за сигурност или други държавни органи и не му се предоставя?

Бихте ли подкрепили законодателни или организационни промени, които да гарантират ефективно установяване на фактите от компетентен независим орган, при съблюдаване на защитата на класифицираната информация и тайната на разследването?

7. За защитата на конкретните магистрати

Какви практически действия следва да предприема ВСС при сигнал от съдия, прокурор или следовател за институционален натиск, включително чрез прокурорски проверки, заплахи, публично дискредитиране или неформално въздействие?

Бихте ли подкрепили създаването на постоянен, публично отчетен механизъм за своевременно разглеждане на такива сигнали, проследяване на предприетите действия и осигуряване на реална защита на засегнатия магистрат?

8. За зависимостите при кадровите решения и почтеността на самия ВСС

Считате ли, че съществуването на неунищожени или неконтролирано съхранявани информационни масиви за магистрати създава риск от нерегламентирано влияние върху назначения, повишения, избор на административни ръководители и дисциплинарни решения?

Какви гаранции бихте предложили за установяване и предотвратяване на такива зависимости, включително по отношение на самите членове на ВСС, при спазване на правата на засегнатите лица и законовите ограничения върху достъпа до информация?

9. За личната отговорност и конкретните ангажименти

Ако бъдете избрани за член на ВСС, кои три конкретни инициативи бихте предприели през първите шест месеца от мандата си за предотвратяване на институционалния натиск върху магистрати и за подобряване на гаранциите срещу злоупотреба с прокурорски проверки, оперативни разработки и СРС?

Готови ли сте публично да отчитате предприетите от Вас действия и резултатите от тях?

10. За селективното търсене на отговорност, институционалното покровителство и създаването на зависимости

Обсъжданите рискове от злоупотреба с прокурорски проверки, оперативни разработки и СРС имат и друго, не по-малко тревожно измерение. Възможно е в резултат на такива действия действително да бъдат установени данни за престъпления, корупционно поведение или тежки дисциплинарни нарушения на магистрати, но вместо да последва законосъобразно търсене на отговорност, събраната информация да бъде укрита, задържана или използвана за осигуряване на покровителство и поставяне на съответните лица в зависимост.

Какви действия бихте предприели като член на ВСС, ако бъдат установени данни, че информация за неправомерно поведение на магистрати е била съзнателно укривана или не е довела до надлежна институционална реакция, а вместо това е използвана за осигуряване на безнаказаност, кадрова протекция или упражняване на влияние?

Бихте ли настоявали да се установи не само евентуалната отговорност на засегнатите магистрати, но и отговорността на длъжностните лица, които са възпрепятствали разследването, прикрили са информацията или са допуснали използването ѝ като средство за зависимост?

Какви конкретни действия в рамките на компетентността на ВСС бихте подкрепили, за да се гарантира, че информацията за евентуални нарушения се проверява от компетентните органи, при спазване на законовите изисквания и правата на засегнатите лица, а не се превръща в инструмент за селективно правоприлагане и институционално покровителство?

В заключение

Съюзът на съдиите в България поставя тези въпроси с разбирането, че изборът на нов Висш съдебен съвет трябва да бъде повод за съдържателен публичен разговор за способността на държавата да гарантира независимостта на правосъдието.

От кандидатите не очакваме предварителни заключения за виновност на конкретни лица или институции. Очакваме ясно разбиране за конституционната отговорност на ВСС и готовност за нейното реално упражняване.

От народните представители очакваме при избора да оценят не само професионалната биография и декларираните намерения на кандидатите, но и способността им да защитават съдебната власт от институционален натиск, включително когато той произтича от други органи на самата съдебна система.

Въпросът, на който следва да отговори новият Висш съдебен съвет, е дали ще бъде институционален гарант за независимостта на магистратите, или ще продължи да наблюдава без необходимата ефективна реакция механизми, които могат да бъдат използвани за поставянето им в зависимост.

Молим настоящото становище и въпросите да бъдат публикувани на интернет страницата на Народното събрание, предоставени на всички кандидати за членове на Съдийската и Прокурорската колегия на ВСС от парламентарната квота и поставени за отговор в рамките на публичното им изслушване.

С уважение,

Атанас Ст. Атанасов, Atanas Stoilov Atanasov Digitally signed by Atanas Stoilov Atanasov Date: 2026.10.26 22:32:54 +02'00'

Председател на Управителния съвет на Съюза на съдиите в България

26 октомври 2026 г.